

Avisiktsförklaring

Gullspångslaxen och -öringen skall räddas!

Det som hittills gjorts för att bevara dessa unika stammar är inte tillräckligt. Ytterligare åtgärder behövs för att säkra de vildlevande bestånden. Insatserna skall också bidra till att stärka naturvärdena i ett vattenområde av internationell betydelse. Åtgärderna består till stor del av

att förbättra miljön i laxens och öringens lek- och uppväxtområde i Gullspångsälven. Avsikten är att de viktigaste åtgärderna ska vara genomförda inom tre år. Undertecknade intressenter förbinder sig härmed att bidra till genomförandet i enlighet med bilagan.

Fortum

Fiskeriverket

Gullspångs kommun

Kammarkollegiet

Laxfond Vänern

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Länsstyrelsen i Värmlands län

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALAND

Naturvårds- och fiskeenheten
Lennart Olsson
0521 - 60 54 56

Insatser för att rädda Gullspångslaxen och förstärka naturvärdena i området Åråsviken – Gullspångsälven.

Åtgärder genomförs i eller i anslutning till laxens och öringens rekryteringsområden i Gullspångsälven och i närliggande områden. Syftet är att stärka naturvärdena och att säkerställa Gullspångslaxens- och öringens framtida existens. I *tabell 1* redovisas de åtgärder som planeras samt ansvariga för de olika insatserna. Genom intressenternas åtaganden är en stor del av åtgärderna finansierade. Ett underlag för ansökan till Miljödomstolen skall vara klart under 2003. De viktigaste åtgärderna beräknas genomföras under 2003 och 2004. Intressenterna avser att verka för att samtliga åtgärder skall kunna genomföras de närmaste åren. Flera av de redovisade åtgärderna måste föregås av planerings- och projekteringsarbete.

Organisation

För att underlätta genomförandet skall intressenterna aktivt medverka i den genomförandegrupp som inrättas. Samtliga intressenter skall beredas möjlighet att delta i styrgrupp eller motsvarande. För att öka den lokala förankringen bildas en referensgrupp. En mer detaljerad tidplan för arbetet tas fram.

Ofinansierade åtgärder

Under 2003 skall möjligheten att komplettera den nuvarande finansieringen med ytterligare medel undersökas. Förslag till kompletterande finansiering skall tas fram senast till hösten 2003. Målsättningen är att resterande åtgärder skall kunna genomföras de närmaste åren.

Kostnader och Finansiering

I dag är åtgärder för ca 35 miljoner kr finansierade och 23 miljoner ännu ofinansierade. Samtliga finansiella åtaganden förutsätter att medel ställs till förfogande. Projektet kommer att genomföras stegvis. För vissa insatser kommer EU-medel att sökas. Insatserna kommer att ge effekt även om inte projektets alla delar kan genomföras.

I *tabell 2* redovisas kostnaderna för de olika åtgärderna.

I *tabell 3* redovisas de aviserade ekonomiska bidragen från olika intressenter

Tabellbilagor

Tabell 1. Tidplan och huvudansvarig för de olika momenten i projektet.. Åtgärderna beskrivs utförligare nedan. Parentes (x) innebär att åtgärden ej säkert behöver genomföras. KK =Kammarkollegiet; FiV= Fiskeriverket; Lst= Länsstyrelsen i Västra Götaland.

Nr	Åtgärd	Ansvarig	2003	2004	2005
ADMINISTRATION					
1	Miljöprövning, ansökan	KK	x		
2	Projektplanering	Lst	x		
3	Projektadministration	Lst/Fiv m fl	x	x	x
4	Utredning kompl. finansiering	Kommunen	x		
5	Uppföljning	Fiskeriverket	x	x	x
FÖRBÄTTRAD VATTENFÖRING					
6	Ökad minimitappning (steg 1)	Fortum		x	
7	Ökad minimitappning (steg 2)	Fortum			x
8	Minskad korttidsreglering	Fortum	x	x	x
9.	Ökad vattenföring, lekvandring	Fortum		x	x
ANDRA ÅTGÄRDER					
10	Inrättande naturreservat	Lst		x	
11	Restaurering gamla strömfåran	FiV	x		
12	Restaurering Åråsforsarna	FiV		x	x
13	Laxtrappa	FiV	x		
14	Ombyggnad divergeringsdamm	Fortum ¹ /KK			x
15	Vassröjning	Kommunen			(x)
16	Genbank	FiV			x
INFORMATION					
17	Information internet mm	Lst/Fiv	x	x	x
18	Informationsbyggnad	Kommunen			x
19	Utställning	Kommunen			x

1. Underlag för en miljöprövning omfattande alla prövningspliktiga moment samt en miljöutredning för projektet tas fram. Ansökan lämnas till Miljödomstolen under våren 2003.

2. Förslag till tidplan, arbetsformer och arbetsgrupper tas fram.

3. Länsstyrelsen samordnar projektarbetet. Intressenterna deltar i upphandling, utredning, planering och övrig projektadministration i den utsträckning det behövs för genomförandet.

4. Under 2003 görs en förutsättningslös genomgång av kompletterande finansiering i form av EU-fonder, myndighetsanslag, regionala utvecklingsmedel och annat. Förslag till kompletterande finansiering lämnas.

5. Uppföljningen innefattar bland annat årligen återkommande elfisken för att bestämma tätheten av öring och laxyngel i uppväxtområdena.

6-7. Ökad minimitappning genom gamla älvfåran. Målsättningen är att öka minimitappning med 3 m³/s som avleds genom den gamla torrfåran. Om det blir nödvändigt genomförs detta i två etapper: I ett första steg ökas minimitappningen med ca 1,5 m³/sek . När kom-

¹ Fortum ansvarig för genomförandet, KK för underlag

pletterande finansiering är klar ökas minimitappningen med ytterligare 1,5 m³/sek till 3 m³/s.

8. Under maj – augusti minskas korttidsregleringen för att förbättra situationen för lax och öringyngel. Korttidsregleringen innebär att flöde och strömhastighet kan ändras mycket snabbt, vilket utgör en stressfaktor för ynglen.

9. För att underlätta uppvandringen av lekfisk, via laxtrappan (13) till den gamla älvfåran ökas vattenföringen med 2m³/s under 20 dagar i september-november då lekvandringen sker.

10. Älven inklusive samtliga lekområden och värdefulla miljöer i de strandnära områdena skyddas genom reservatsbildning.

11. Den ursprungliga åfåran nedströms regleringsdammen som idag är torrlagd återställs. Restaureringen kommer att bestå i anläggande av lekbankar, vegetationsröjning samt en anpassning av bottnarnas material och struktur för att skapa en miljö lämplig för framför allt yngre laxfisk.

12. Genom insatser i ett 5 ha stort område i Åråsforsarna nära älvens mynning skall levnadsbetingelserna för lax och öring förbättras och anpassas till den förändrade vattenföringen. Bland de planerade åtgärderna kan nämnas utläggning eller omflyttning av sten, block och lekgrus.

13. För att bereda både lax och öring fri vandringsväg upp i den gamla älvfåran anläggs en laxtrappa, dvs några steg i den branta bergväggen i kanalen där den gamla åfåran mynnar. I arbetet ingår även erosionssäkring av den ena strandbrinken.

14. Ombyggnad av divergeringsdamm. En ökad minimitappning och avledning av vatten till Åråsforsarna, kräver att dammen som styr flödet mellan den naturliga älvfåran och kanalen till Kolstrandsviken måste byggas om. För att avleda den ökade minimitappningen till Åråsforsarna måste dammen höjas något. För att minska effekterna av korttidsregleringen i älvfåran bör dammen förlängas, så att en större vattenmängd avleds via kanalen till Kolstrandsviken.

15. Vegetationsrensning, företrädesvis vasslätter, kommer vid behov att utföras i sunden mellan Kolstrandsviken och Åråsviken för att förbättra vattenutbytet. Rensningen ska utföras så att den även gynnar vattenomsättningen i Åråsviken samt vikens sjöfågelfauna. Vasslätter är också aktuell i älvens mynningsområde.

16. I anslutning till avelsanläggningen vid sjön Yngerns utlopp (Filipstads kommun) anläggs dammar med syfte att hålla en levande genbank av Gullspångslax- och öring. Detta möjliggör en återintroduktion om den naturliga populationen skulle krascha.

17. En hemsida för projektet och med information om Gullspångslaxen och Gullspångsälvens unika naturvärden upprättas och uppdateras kontinuerligt.

18 - 19. En informationsanläggning byggs i anslutning till Gullspångs samhälle på den södra älvstranden. Anläggningen skall utgöra informationscentrum och inrymma en permanent utställning som behandlar Gullspångsområdets natur och kultur med fokus på Gullspångslaxen projekteras och upprättas. Syftet är att sprida information till allmänheten om det viktiga bevarandearbetet och naturvärdena i området.

Åtgärderna ovan utförs lämpligen i fem, alternativt fyra olika etapper och den naturligaste upplägningen är:

Etapp 1) Korttidsregleringen (åtgärd 8) minskas redan under våren/sommaren 2003. Den är oberoende av de andra åtgärderna och miljöprovningen.

Etapp 2) Restaureringen av den gamla torråran (11) och byggande av laxtrappan upp till denna (13) ska ske innan minimitappningen ökas. Åtgärderna genomförs sommaren 2003.

Etapp 3) Biotopvårdande åtgärder i Åråsforsarna (12) utförs innan minimivattenföringen ökas. Åtgärderna kräver miljöprövning och är kopplade till den ökande minimivattenföringen och reservatsbildningen.

Etapp 4) Minimitappningen ökas med ca 1,5 m³/s (6). Femtio procent av den höjda minimivattenföringen kommer Åråsforsarna tillgodo även om inte divergeringsdammen (14) byggs om. Om ekonomin så tillåter bör denna etapp slopas och i stället gå direkt på etapp 5.

Etapp 5) I den sista etappen kommer först divergeringsdammen att byggas om och minimivattenföringen sedan höjas med ytterligare ca 1,5 m³/s, dvs en sammanlagd ökning med 3 m³/s. Om det bedöms nödvändigt kommer vegetationsrensning att utföras i sunden mellan Kolstrandsviken och Åråsviken.

Tabell 2 Kostnader (kk) fördelade på åtgärder. Kostnader i form av produktionsförluster har beräknats på ett pris på 23 öre/kWh och en kapitaliseringstid på 25 år.

Aktivitet	Karta	Kostnad kk	Finansierat kk	Ofinansierat kk
Miljöprövning, planering ¹		1 100	1 100	
Projektsekreterare, adm. ²		900		900
Inrättande naturreservat		970	970	
Restaurering gamla strömfåran	11	600	600	
Restaurering Åråsforsarna	12	1 000	1 000	
Fisktrappa ³	13	1 400	1 400	
Modifiering divergeringsdamm	14	1 500		1500
Vassröjning	15	400	400	
Genbank		3 000		3000
Informationssatsningar	19	6 500		6500
Övrig information		350	350	
Uppföljning		1400		1400
Ökad minimitappning 3m ³ /s		27 700	17 700 ⁴	10 000
Minskad korttidsreglering		7 500	7 500	
Ökad vattenföring lekvandring		1 000	1 000	
Fallförlust pga återställning i forsen		2 600	2 600	
Fallförlust pga ökad minitappning		530	530	
Summa		58 450	35 150	23 300

¹ Avser kostnader för att ta fram beslutsunderlag, projekteringskostnader mm

² motsvarande deltid under 3 år

³ exklusive fiskräknare och uppföljning

⁴ Den finansierade delen motsvarar en ökad minimitappning om ca 1,9m³/s.

Tabell 3. Finansiärer och åtaganden .

Bidragsgivare :	SEK	Kommentar
Fortum	28 100 000	I form av produktionsbortfall
Lst S län	200 000	För utredningar och åtgärder
Lst O län	750 000	Reservatsarbete och info. insatser
Reg ek medel	320 000	För utredningar och åtgärder
Fiv (Strukturfondsmedel)	700 000	Fisktrappa (50%)
Fiv (Fiskevårdsmedel)	1 300 000	Restaurering av gamla torråran (100%)+ fisktrappa (50 %)
Gullspångs kommun	500 000	I form av kontanta medel
Laxfond Vätern	1 445 000	För utredningar och åtgärder
Kammarkollegiet	350 000	Utredningskostnader Miljöprovning
Naturvårdsverket	1 435 000	För reservatsbildning inkl intrångsersättning (del av fallförlust)
Totalt	35 100 000	

Kartan anger var de olika åtgärderna skall ske. I tabell 2 framgår vad de olika beteckningarna står för. Behov och omfattning av vassröjning är ännu inte helt klarlagt.

